

2 ŠŤASTNOU CESTU

I

Když byl Zach malý a ještě bydlel přes týden s Gerrym a se mnou, aby mohl chodit do místní soukromé speciální školy, stával jsem občas potmě v jeho pokoji a pozoroval ho, jak spí. Tělem přepadával přes okraj postele, ústa otevřená a zkrivená. Přál jsem si, abych se mohl dostat do jeho hlavy, aniž by se probudil, a na mramorované hmotě jeho mozku bych znovu napojil drát tady a tamhle, narovnal bych a zcelil několik rozlomených vláken, červenou přiřadil k červené, žlutou ke žluté a modrou k modré.

Zachova paměť byla víc než pozoruhodná. Měl svůj vlastní absurdní styl vyslychání dospělých. Ať se v jeho těle odehrávalo cokoli dalšího, měl v sobě hard disk s neomezenou kapacitou, na který ukládal všechny odpovědi. Viděl jsem vedle minusů tyhle plusy jako maličké loďky nadeje na temném moři, světelné bóje příslibů, které se jednoho dne rozprostřou po celé hladině, dokud nebude vidět na břeh. Dosáhne ostrova normálnosti, i když nic takového neexistuje. A bude to chtít jen maličko poupravit ta vlákna. Vypadal naprosto neproniknutelně, ale pak přicházely chvíle, kdy to, co je na světě důležité, zredukoval na to podstatné.

„Na co myslíš, Zachary?“

„Jen myslím na nějaký věci.“

„Jaký věci?“

„Prostě věci.“

„Jsi v pohodě?“

„Jsem v pohodě.“

„Jsi šťastný?“

„Jsem šťastný.“

„Máš mě rád?“

„Mám tě rád.“
„Jak víš, že mě máš rád?“
„Protože mám.“
„Víš, co je láska?“
„Je to láska.“

Začal jsem uvažovat, jestli je v mém synovi uloženo víc, než kdy budu nebo chci vědět. Debra a já se kolem Zacha točíme celý jeho život bez ohledu na míru svobody, kterou mu kousek po kousku udělujeme. Vzhledem k jeho limitům nebylo na výběr. Máš košili do práce? Nezapomněl jsi nic? Máš peníze? Můžeš obejít blok dvakrát, ale musíš být doma za deset minut. Nesmíš si dát moučník. Smíš si dát moučník.

Když mu bylo jednadvacet, právně jsme se stali jeho poručíky. Bylo to nezbytné, ale odmítli jsme ho držet zavřeného doma. Potřeboval pracovat, ať už by dělal cokoli. Díky tomu, že byl tak dobrý ve čtení map, měli jsme příležitost dát mu svobodu při používání veřejné dopravy: toužil po svobodě, my všichni toužíme po svobodě, a tohle byl způsob, jak mu ji poskytnout.

Pořídili jsme mu mobilní telefon a naučili ho, jak se používá. Zkoušel jsem s ním probírat různé hypotetické situace.

„Co uděláš, když k tobě přijde neznámý člověk?“
„Odejdeš od něj?“
„Správně. Co když ti řekne, abys mu dal svou peněženku?“
„Dáš mu svou peněženku.“
„Co když řekne, abys mu dal peníze?“
„Necháš si je protože potřebuješ peníze na vlak do centra?“
„Ne, dáš mu je.“
„Co když nemám žádný peníze já u sebe moc nenesím.“
„Vždycky bys měl mít peníze. Dáme ti je. Co ještě uděláš?“
„Zavolám tobě nebo otčímovi nebo mámě?“
„To je dobrý nápad, ale nejdřív zavoláš devět jedna jedna. To je policie.“

„Zavolám devět jedna jedna.“

„Tak si to vyzkoušíme. Já jsem neznámý člověk. Přijdu k tobě. Zeptám se tě, jestli nechceš někam jít nebo se projet. Co uděláš?“

„Zavolám devět jedna jedna.“
Snad byl připravený.

První cesta byla nervy drásající, jako když dítě dělá první krůčky. Zapotácí se a upadne? Bude potřebovat záchranu? Ale on zavolal, jakmile se dostal na určené místo – na roh 15. a Locust Street v centru Filadelfie. Úplně sám, aniž by to někomu řekl, začal jezdit dřívějším vlakem. Vystupoval v centru na zastávce Reading Terminal Market, aby si koupil čínské jídlo tam, kde ho majitelé znali, protože se představil a zeptal se, jak se jmenují oni. Chodil do knihkupectví Barnes & Noble a rozšířil svůj zájem na oddělení map cizích států. Začal se se mnou scházet na večeri na různých místech města, sedával u baru, a než jsem dorazil, upíjel koktejl Shirley Temple. Jediná věc, která mu chyběla, byla cigareta a blondýna, na kterou by mohl uplatnit vlastní patentovanou úvodní otázku: „Hele, kotě, kdy máš narozeniny?“

Zach pohlížel na svět způsobem, který nebyl náhodný nebo nahodilý. Čím víc nezávislosti dostal, tím víc toužil po ještě větší. Strašně rád jezdil do práce vlakem. Byla tam spousta lidí, které už znal. Vždycky si sedl vedle některého z nich, vypálil své otázky a zapamatoval si odpovědi. Přijímali ho s pochopením a trpělivě, potěšení jeho nefalšovanou neviností, až na jednoho muže, který Zachovi po jediné cestě řekl, že s ním už nechce sedět. Třeba byl ten muž necitlivý. Nebo ho možná jen vyděsilo, že po víc než dvaceti letech, kdy Zacha nepotkal, ho můj syn přesto bezpečně poznal a pamatoval si i jeho adresu. Nebo chtěl znát datum jeho narozenin. Nebo jména lidí, kteří kdy plavali v jeho bazénu, ačkoli Zach u něj doma nikdy nebyl. Ten člověk asi rád jezdil ve vlaku sám, protože si tam mohl užít chvilku klidu, a Zachovy dotěrné otázky ten klid narušovaly.

Zach mi řekl, že ho reakce toho muže nijak nenaštvala. Nikdy neřekl, že je z něčeho dotčený, ale myslím, že v tomhle případě byl. Zmátlo ho, proč by se s ním někdo, koho, byť jen málo, zná, nechtěl bavit, když se snaží být přátelský. Ne všichni lidé jsou stejní, pověděl jsem Zachovi. Někteří lidé jsou zkrátka rádi, když je ostatní nechají na pokoji.

„Už bych si k němu neměl sedat?“

„Zachu, ty přece odpověď na tohle znáš. Už by sis vedle něj neměl sedat.“

„Co když ho uvidím na nádraží můžu ho pozdravit?“

„Musíš ho nechat na pokoji. To není tím, že by tě neměl rád. Má jenom starosti s jinými věcmi.“

Cítil jsem, jak kolečka v Zachově mozku pomalu začínají tvořit odpověď, která mu dává smysl.

„Asi je rezervovaný.“

Přišel na to. Stejně jako přišel na to, že láska je láska.

Zdalo se, že Zach pozoruje drobnosti života, pečlivě je ukládá na hard disk své mysli a pak je třídí pro budoucí použití. Měl *správný* smysl pro logiku, i když ho většina lidí nechápala. Nebo možná všechno, co měl trvale uloženo, byla jen odhodlanost najít dobrou restauraci pro další jídlo, aby uspokojil své velmi nákladné labužnické sklony. Na seznamu totiž neměl žádný McDonald's. Vždycky bylo obtížné rozlišit, kolik ze Zacha představuje jeho záměrné úsilí a kolik je jen výsledkem propojení jeho vnitřních drátků. Vlastně to ani nebylo možné. Nikdy se totiž nevyjadřoval s nějakou hlubokou sebereflexí, a nikdy ani nebude.

Celý život jsem toužil po rozhovoru se svým synem. Po rozhovoru, díky kterému by si uvědomil realitu svého bytí. Nikdy jsem mu neřekl, co se stalo, když se narodil. Nikdy jsem před ním nevyslovil spojení *poškození mozku*. Nikdy jsem nezmínil důvod, proč chodil do speciálních škol. Věděl, že se nikdy neožení ani nebude mít vlastní rodinu? Věděl, co je sex? Věděl, kdo ve skutečnosti jsem, jako to věděl Gerry, jako to věděl můj nejmladší syn Caleb?

Proč jsme si nikdy nepovídali, třeba jen povšechně, o jeho vzdálenější budoucnosti, bez ohledu na to, jak trýznivé to téma mohlo být? Možná proto, že jsem si nebyl jistý, nakolik tomu všemu bude rozumět. Nebo možná proto, že jsem na to nedokázal myslet. Protože když jsem se o to pokoušel, vždycky se mi vybavil tentýž obrázek:

Jsem mrtvý, stejně jako Zachova matka, on sám je starý, shrbený a zanedbaný šedesátník, hnědé oči ještě temnější než dřív a tvář zvrásněnější, hlas chraplavější, když si mluví pro sebe. Stále vykonává svědomitě a oddaně to, co začal před čtyřiceti lety; balí a ukládá

potravinu do tašek. Vidím, jak kráčí ulicemi cestou k nějakému chráněnému bydlení a s rukama v kapsách vzdoruje prudkému větru. Vidím, jak má nachýlenou hlavu pod úhlem pětáctyřiceti stupňů, jak mluví tím sebekárajícím způsobem, a kolemjdoucí před ním uhýbají, protože je jiný. Okny plnými mastných otisků prstů vidím svého syna sedět na posteli pod lustrem vydávajícím chladné světlo. Vidím, jak sedí tiše, ruce má sepjaté před sebou. A pak vidím, jak si pro sebe zase nahlas mluví, ale nikdo se ho nesnaží umlčet. Nikdo jiný tam totiž není.

II

Nikdy jsem Zachovi neřekl pravdu o jeho postižení, protože jsem měl za to, že ho chráním. Ale začínal jsem si myslet, že ho nechráním vůbec. Musel znát pravdu, nebo jsem měl možná pocit, že nadešel čas, aby mu jeho otec pravdu řekl. Dokud budu Zacha ukrývat před ním samotným, pouto mezi námi nikdy nebude takové, jak má být. Bude mezi námi láska, ale bude chybět úplné propojení. Navíc má na pravdu nárok. Zasloužil si vědět, kým je on i kým jsem já.

Nedokázal jsem předvídat, jak moc tomu Zach porozumí. Zatímco jeho slovní zásoba se rozrůstala rychle, jeho povědomí o tom, co všechna ta slova znamenají, s ní nestačilo držet krok. Když jsem se mu pokoušel vysvětlit nějakou definici, nebo možné následky určitého jednání, jako například když člověk nepečuje o své zdraví, *snažil se tomu porozumět*. Doslova jsem cítil, jak se probírá úložištěm se všemi těmi miliony datových záznamů. Ale fungování jeho myšlení by se dalo přirovnat k nášlapnému kameni, který mu pomáhal při přechodu na druhý břeh. Pevný disk mu ale nepomáhal s koncepty péče o zdraví, terorismu, rasismu nebo občanských svobod. Nevěděl, kdo je Usáma bin Ládín. Nevěděl nic o islámu ani o Středním východě nebo o holocaustu či druhé světové válce. Měl jistotu, ale nejasnou představu o 11. září: věděl, že se stalo něco strašného, ale když nadešlo výročí, volal mi, aby mi popřál „hezké 11. září“.

Vztah mezi námi byl a je z velké části založený na hrách. Vždycky měl moc rád legrační hypotetické případy, co by se stalo, kdyby udělal něco, co jsem mu zakázal. Když jsem mu dával posu na dobrou noc,

pravidelně se mě ptal, jestli je nějaké slovo nebo jméno, které nesmí říct, až zhasnu.

„Co nesmím říct?“

„Nesmíš říct Rick Lyman.“

„Co se stane když řeknu Rick Lyman?“

„Budu se muset vrátit zpátky sem nahoru.“

Na sobě měl obvykle tričko a trenýrky, pokrývku a horní prostěradlo odkopané jako nechtěný hadr v přípravě na lechtací válku, které jsme říkali „lechtaná“. Začal se tiše chichotat. Za chvíli se chichotal ještě o něco víc.

„Co se stane tati když se vrátíš zpátky sem nahoru?“

„Bude lechtaná.“

„Ne ne ne.“

„Tak prostě neříkej Rick Lyman.“

„Nesmím říct Rick Lyman?“

„Můžeš říct cokoli jiného, ale ne Rick Lyman.“

„Ne Rick Lyman?“

„Co jsem teď právě řekl?“

„Ne Rick Lyman.“

„Můžeš říct Rick. Můžeš říct Lyman. Ale ne Rick Lyman. Rozumíš?“

„Jo.“

„Určitě?“

„Určitě.“

„Dobrou noc, Zachu.“

„Dobrou noc.“

„Dobrou noc.“

„Dobrou noc.“

V předchozích životech jsme oba určitě účinkovali v *Čekání na Godota*. A možná jsme tu hru napsali.

Sešel jsem se schodů a počkal v mezipatře na podestě. On zatím plánoval strategii.

„RICK!“

Nic jsem neřekl.

„RICK!!“

Nic jsem neřekl.

„RICK L!!!!!“

Nic jsem neřekl.

„RICK LY!!!!!!!!!“

Nic jsem neřekl.

„RICK LYMAN!!!!!!!!!!!!!“

Vyběhl jsem nahoru a rozrazil dveře. Mezi chichotáním se s falešnou neviností obhajoval.

„Tati no tak tati.“

Popošel jsem k posteli.

„Co jsem ti povídal, abys NEŘÍKAL?“

Stál na matraci a připravoval se.

„Tati vážně tati musím jít spát.“

A pak to začalo.

Kroutil se s překvapující silou, občas mě kopl do hlavy nebo škrábl svými dlouhými nehty. Vyskočil z postele a začali jsme se honit po pokoji. Házel jsem po něm polštáře. On je házel po mně. Chytil jsem ho a začal znovu lechtat. On mě opět kopl do hlavy. Zase jsem ho naháněl po pokoji. Pak jsem se musel vyčerpaně zastavit. I on se zdál vyčerpaný. Přetáhl jsem přes něj prostěradlo s příkrývkou a dal mu pusku na dobrou noc. Zavřel jsem dveře jeho pokoje. Sešel jsem dolů do ložnice. Seshora jsem slyšel pravidelný rytmus znějící čím dál hlasitěji.

„Rick Lyman. ... RICK Lyman. ... RICK LYMAN! RICK LYMAN!!!!“

Dokázal pokračovat donekonečna. Kdykoli. V jakémkoli věku. Ale když mu bylo jednadvacet, téměř po patnácti nepřetržitých letech, kdy jsme si takhle hráli, jsem rozhodl, že to musí přestat. Ale nechtělo se mi vzdát téhle tradice. Co jiného bychom mohli dělat společně, co by mu působilo takovou radost? Ale už jsem to nemohl vydržet. Jen to znovu potvrzovalo naši setrvačnost – to, že jsme v určitém vzorci chování zamrzli. Copak jsme se nemohli posunout k něčemu jinému, čemukoli jinému? Když ho teď budu ukládat ke spánku, nebudou žádné lechtací války.

„Zachu, už je ti jednadvacet. Ne šest. Takhle si hrají šestileté děti. Zkrátka to tak nemůžu dál dělat.“

„Promiň tati.“

„Nemusíš se omlouvat. Jen jsi prostě už moc velký. Je ti dvacet jedna. Co nastane, když ti je dvacet jedna?“

„Už nemáš dělat takovýchle věci.“

„Přesně tak. Rozumíš proč?“

„Je mi jednadvacet tak jsem na to trochu moc velké.“

Zavřel jsem dveře jeho pokoje. Zůstal jsem u nich stát. Pak jsem vrazil zpátky.

„Jen neříkej ‚dobrou noc.‘“

A zase to začalo.

Věděl jsem, že je to jedna z věcí, které má moc rád, když je se mnou. Hrozně jsem se bál, že o to přijdu.

Jestliže jsem se chystal promluvit si se Zachem tak otevřeně a důvěrně, jak jsem s ním ještě nikdy nehovořil, muselo to být v důvěrně známém prostředí. Posledních deset let žil především se svou matkou a její rodinou v New Jersey, půl hodiny od mého domu ve Filadelfii. Vídal jsem ho každý víkend a někdy i častěji. Ale nejdéle jsem s ním sám strávil jeden týden. Potřebovali jsme být spolu. Potřebovali jsme si být co nejbliž.

Potřebovali jsme se vydat autem napříč Amerikou. I když jsem to zažil mnohokrát, každá ta cesta byla vždycky nová. Přál jsem si předat tenhle zážitek Zachovi jako drahocenné dědictví, které by znamenalo v jeho životě tolik, co znamenalo v tom mém. Moje očekávání *byla* vysoká.

Jedna moje moudrá přítelkyně mi říká, že sám sebe od počátku od-suzuju k nezdaru tím, že nastavuju laťku moc vysoko. Radila, abych ten výlet prostě nechal plynout a nehledal žádná zázračná prozření či odhalení. Mám prý brát peripetie tak, jak přijdou. Je to moudrá rada a štít proti zklamání z nenaplněných očekávání. Pokud budete v životě záměrně hledat překvapení a smysl, najdete jen starou krabici s kazetami od skupiny America a Heart a Petera Framptona, které jste si koupili, když jste byli osamělí, příšerně opilí a nikdo se nedíval. Ale já pořád toužím se Zachem hledat zázračné prozření a odhalení – jiné než to jediné, které se událo toho dne, kdy se narodil. Moc jsem toužil prolomit tu skořápku jeho duše a zároveň chtěl, aby on prolomil tu mou.

Je potřeba, aby výlet Zacha zaujal. Sedadlo spolujezdce musí být něčím víc než mučícím skřipcem. Přírodní krásy jsou samozřejmě mimo. Přesto si myslím, že by to měl být hlavně výlet, který rozšíří Zachův obzor, a že v něm krása naší země zanechá alespoň nějakou stopu. Teď mi ovšem opět přišel na mysl zážitek z Yellowstoneu. Kromě vzteku nad špatně načasovanými netopyry mu tehdy připadalo, že gejzír Old Faithful se ani náhodou nevyrovná vodní skluzavce v zábavním středisku Hershey Park. A navíc nikde v okolí nebyla žádná mexická restaurace.

Zach se zajímá o lidi. Je jedno, jestli je naposledy viděl před dvaceti minutami nebo dvaceti lety. Naše cesta se pomalu stává skutečností. Deset dnů pojedeme napříč zemí, zastavíme se na všech místech, kde jsme dřív žili nebo je dobře známe – Chicago; Milwaukee; Odessa v Texasu; Los Angeles. Branson v Missouri, evangelický protiklad k Las Vegas, je navíc, protože jsem se chtěl vždycky dozvědět, co se přihodilo Yakovu Smirnoffovi. V itineráři máme ale i to pravé Las Vegas.

Las Vegas bude vrcholem naší cesty. Tím jsem si jistý. Než se tam dostaneme, vznikne mezi námi nové pouto a porozumění. Budu mu říkat pravdu; dobereme se katarze. Víím, že Zacha příliš mnoho smyslových podnětů zmáhá. Ale jsem přesvědčený, že výstřední kinetický kaleidoskop zvaný Las Vegas ho oslní nejmiň stejně, jako ho oslňují ohňostroje. Nedokáže odtrhnout oči od světél, která zapalují vesmír. Sám Zach si už Las Vegas zamiloval. Říká jen „Vegas“, jako kdyby se připojil ke známé umělecké skupině Rat Pack.

Na to, aby se zjistilo, že tohle je podle jakýchkoli běžných měřítek nejhorší jízda napříč Amerikou, jakou kdy kdo vymyslel, není potřeba žádný vědecký výzkum. Není v ní zhora nic, pokud jde o památky nebo přírodní krásy. Kopce a hory západní Pensylvánie mají své kouzlo, ale zbytek cesty je směs asfaltu, betonu, trávy, prachu, špíny, vyliďňujících se městeček, kde kromě zastaváren není nic otevřeno, stromů naditců a brouků rozmáznutých na předním skle auta jako poleva. Obzvláště úsek z Milwaukee do Odessy, který nejspíš jako první lidské bytosti absolvujeme dobrovolně, nenabízí vůbec nic na oplátku.

Společně si sedneme ke kuchyňskému pultu snad šestkrát, abychom to všechno naplánovali. Musím Zacha zapojit do všech rozhodnutí,

aby se výlet stal naším skutečně společným zážitkem. Vzájemně si odsouhlasíme, kde všude se zastavíme, kde bychom měli jíst, kolik kilometrů musíme za den urazit, abychom se drželi našeho plánu, kde budeme nocovat. Slibuju Zachovi, že se pokusíme jít každý den do nějakého zábavního parku, protože miluje rychlé horské dráhy.

To v něm vzbudí nepatrný zájem.

Koupím mu nový atlas Spojených států od nakladatelství Rand McNally.

Žádný zájem.

V obchodě na parkovišti kamionů pořídím osmihranný přístroj, který ukazuje vzdálenosti mezi všemi městy Spojených států: 2 306 kilometrů z Yakimy do Yumy, 1 410 kilometrů z Vicksburgu do Van Hornu, 1 550 kilometrů z Altoony do Albert Lea, 2 116 kilometrů z Milwaukee do Odessy.

Naprosto žádný zájem.

Seženu průvodce Spojených států, kde jsou popsána zajímavá místa mimo obvyklé trasy.

Míň než žádný zájem.

„Hele, Zachu, a co Metropolis?!“

„Kde to je?“

„To je v Illinois.“

„Vzpomínáš když jsme šli na basketbal v Illinois v roce 1991?“

„V Metropolisu bydlí Superman.“

„To by bylo prima.“

„Viděl jsi někdy film se Supermanem?“

„Můj bratranec Nick bydlí v Chicagu v Illinois uvidíme ho.“

„A co filmy se Supermanem? Viděl jsi je?“

„Ne ani ne.“

„Vážně chceš jet do Metropolisu?“

„Vzpomínám si na budovu kdes pracoval v Chicagu byla to budova *Tribune* a vzpomínáš tati občas jsem chodíval nahoru za Barrym Temkinem.“

„Víš, kdo je to Superman?“

„Ani ne.“

„Metropolis tedy asi vynecháme.“

Ptám se ho, jaké bychom si měli pronajmout auto.

Navrhuje cadillac.

Od Zachovy matky se dozvídám, že čím víc se blíží červenec a náš odjezd, tím víc se těší. Slychávám, jak lidem říká: „Pojedu s tátou přes celou zem.“ Dodává mi odvalu, že ten nápad přijal. Ale jinak se moc nezapojuje, což mě znepokojuje. Možná je to všechno pro něj opravdu moc zahlcující. Možná je pro něj takové vybočení ze stereotypu až moc radikální. Zdá se mi vzdálenější než dřív. Ale pak na to přijdu. Motiv Zachovy lhostejnosti je jasný.

Opravdu nesnáší jízdu autem.

Opravdu chce letět.

III

V neděli odpoledne třetí týden v červenci stojím s dvojčaty v pracovně Gerryho bytu v prvním patře. Zach a já další den odjíždíme a sešli jsme se, abychom spolu všichni na rozloučenou povečeřeli. Na vzdálenější zdi je žlutou páskou spleená papírová mapa Spojených států. Nikdy jsem si jí nevšiml a pomalu mě to k ní táhne. Gerry stojí za mnou a pozoruje mě. Spletitě poskládanou cestu, kterou se chystám podniknout s jeho bratrem, chápe lépe než kdo jiný. Ví, že mě naplňuje úzkost. Taky ví, jakou důležitost té cestě přikládám. Zná mě líp než kdokoli jiný, protože jsme spolu žili od jeho narození až do chvíle, kdy dokončil střední školu. Taky zná líp než kdo jiný svého bratra. Chápe, jak moc se Zach upíná k záchrannému lanu svého přesně vymezeného obzoru – dalšímu jídlu, další jízdě vlakem, dalšímu kornoutku zmrzliny, další quesadille s porcí zakysané smetany navíc, další tyčince Kit Kat, když ho nikdo nevidí.

Jsem rád, že Gerry je tady se mnou. Vrací mi moje přehnané bonmoty, pochechtává se na správných místech jako poctivý záznam smíchu přimíchaný do zvukové stopy. Odpovídá mi, ačkoli já se snažím získat pozornost jeho bratra. Zachovo vnímání je otupělé; dívá se do dálky na nějaké konkrétní místo v prostoru, které vidí jen on. Věřím, že něco opravdu vidí, něco slyší, ví něco, co my ostatní nechápeme.

„Zachu, ukaž cestu; kam jedeme? Kde jsme teď?“

Na mapě ukáže Nové Mexiko. Je to zvláštní a u něj netypická chyba, vzhledem k jeho nadání.

„Tady jsme?“

„Ne my jsme v Pensylvánii.“

„Kde?“

„My jsme ve Filadelfii.“

„Tak kam jedeme?“

Zach prstem váhavě ukáže trasu. Každé slovo vyslovuje pomalu. Bojí se, že udělá chybu. Zvedne oči a podívá se na mě. Pak je sklopí zpátky dolů.

„Asi nejspíš pojedeme do Pittsburghu...“

Naši cestu jsme probrali snad desetkrát, přesto ji nepochopil. Jeho pohled mi připomíná období, kdy jako malý absolvoval psychologické a mentální testy, které zjišťovaly jeho schopnost učení. Tehdy se na mě otáčel celý zmatený, jak se snažil nějak pochopit zadání. Se změtí hranatých kolíků a kulatých otvorů si totiž připadal jak ve zlém snu. Je zničený, protože je vyděšený; jakýkoli krok stranou od rutiny pro něj představuje děsivý skok. Každé léto obvykle trávíme jeden týden v Nantucketu s mou sestrou Annie. Je laskavá, milující a veselá. Mluví víc než kdokoli jiný, s kým jsem se kdy setkal, ale dělá to hlavně proto, aby vyvážila moji málomluvnost. Když tam jsme, vidáme tytéž lidi, jíme ve stejných restauracích. Zach jde vždycky pěšky do centra do kanceláře Kevina Dalea a vypije lahev vody. Vyjede si na lodi Michaela O'Maryho. Navštíví Billyho Einsteina. Je to jeho zóna jistoty. Právě tam chce teď jet. Neřekne mi to. Strašně nerad by mě zklamal. Tenhle den má být slavnostní. Číšníku, panáky tequily pro mě a moje chlapce! Místo toho je, zdá se, ztěžklý ubíjejícím horkem. Vlhký vzduch mi připomíná den, kdy se chlapci narodili, poslední věc, kterou bych si teď chtěl připomínat, poslední věc, o níž bych chtěl, aby se mi vůbec kdy připomínala.

Vycházíme z bytu a pěšky dojdeme do restaurace New Wave. Sedáme si ven. Kolem nás se rozléhá tlumený cinkot příborů, předení motorů linkových autobusů, které směřují do centra Filadelfie a vlečou se v oblacích šedých výfukových plynů. Doléhá k nám i překotné tlachání

žen, které probírají neopětované lásky a jednají s muži podobně jako rozbité semaforey – teď ano, teď ne, teď ano, teď ne. Objednám si salát s grilovaným steakem z hovězího pupku. Gerry si dá pizzu. Zach zvolí tacos s mletým jehněčím, protože na jídelním lístku nemají lososa. Gerry se snaží Zachovi radit.

„Užij si to. Budeš se bavit. Nebuď proti novým věcem. Občas jsi kvůli tomu nerozhodný. Víš, co myslím?“

„Co myslíš?“

„Máš rád zaběhnutý věci. Rád se ráno probouzíš ve stejnou dobu. Dáš si snídani. Přečteš si maily. Připravíš se do práce. Teď to bude jiný.“

„Jo.“

A ticho...

Gerry ho zaplní povídáním o seminářích, které musí absolvovat, aby získal magisterský titul – škola a společnost, metodický kurz výuky společenských věd, pedagogická praxe na městské základní škole. Pensylvánie má jedny z nejlepších pedagogických škol v zemi. Práce je obtížná a náročná. Jsem na Gerryho nesmírně pyšný. Gerry sám na sebe také, nikdy by ho nenapadlo, že přijde den, kdy bude chodit na jednu z elitních škol patřících do Ivy League.

Podíval jsem se na Zacha. Jak můžou být ti dva dvojčata? Občas přemýšlím, jestli jsou vůbec příbuzní. Moji hrdost na Gerryho snižuje vina, kterou cítím vůči Zachovi. Ztracená vina. Železná koule připoutaná k mému kotníku. Vždycky tam bude.

„Jsi nějaký zahloubaný, Zachu.“

„Jo.“

„Na co myslíš?“

„Na nic.“

Přinesou nám jídlo. Další ticho. Zapomeňte na to, o čem budeme se Zachem mluvit *dva týdny* v autě. O čem se budeme bavit *příštích deset minut*? Prostor zase zaplní Gerry.

„Hele, Zachu, je to jehněčí?“

„Čtvrtýho července na večírku domovního bloku udělali jehněčí já seděl s Jayem on je členem golfového hřiště.“

Je to typický řetězec nesouvislostí spojený nesourodými paměťovými vlákny. Odnosou nám talíře. Čekáme na účet. Podívám se na

flekatý chodník a vidím skvrny od krve a zvratků a maličké kousky skla. Podívám se znovu na Zacha. Má hlavu nakloněnou na stranu. Hledí dovnitř svého světa. Musíme odsud pryč.

Jdeme zpátky za roh do Gerryho bytu, odkud si vyzvedneme Zachův červený kufr. Pak zase vyjdeme ven. Mám s sebou černou brašnu s fotoaparát. Trvám na tom, aby před domovními dveřmi zapózovali na poslední snímek před tím, než se vydáme na cestu. Rád si připomínám fakt, že jsou přece jenom dvojčata.

V pracovně mám fotografii Gerryho a Zacha, když jim bylo šest let. V té době jsem žil se svou druhou ženou Sarah na předměstí Milwaukee; ten snímek pořídila ona.

Chlapci stojí před domem, který jsme si pronajali, na sobě černé džíny, bílé ponožky a pruhované košile, Gerry modrou a Zachary zelenou. Drží se za ruce. Gerry se dívá přímo před sebe a Zachary zbožně hledí na svého bratra. Vypadají tak, jak člověk doufá, že dvojčata budou vypadat, v jedinečné vzájemné lásce.

Pokouším se je přimět, aby napodobili postoj na snímku, který vznikl téměř před dvaceti lety. Snažím se zopakovat všechny ty možnosti, které tehdy existovaly, ten okamžik mezi nimi dvěma, svou víru, že se všechno nějak vyřeší, ačkoli jsem věděl, že se to nestane. Zach byl tenkrát rozkošný, měl mramorově hladkou pleť a řasy dlouhé jako mrkáci panenka. Myslel jsem si, že mu tahle krása vydrží věčně a nějak ho ochrání. Byla to absurdní představa. A co? Každý rodič s dítětem, které je odlišné, má na absurdnost právo. Tak se s tím vyrovnáváme, tak se modlíme.

Gerry řekne Zachovi, aby se postavil rovně, a já mačkám spoušť. Dá mu ruku kolem ramen. Něco mu špitá do ucha. Zach vybuchne smíchy. Pevně se chytou za ruce. Pak se pustí.

„Budeš mi chybět, Zachu.“

„Mám tě opravdu moc rád.“

„Musíš mi zavolat, povyprávět mi o tom, co právě děláš.“

„Dobře.“

Zach a já se vydáme nahoru po schodech na ulici. Gerry na něj ještě zakřičí.

„A ZKOUŠEJ NOVÝ VĚCI!“

IV

Zach a já opouštíme Gerryho byt a jdeme domů. Vyrazíme druhý den brzy ráno. Zach si zabalil úsporně, pevné roličky šatstva uložil do červeného kufru a vzal si modrý batoh – to je Fort Knox všech jeho věcí. Já si sbalil úplně opačně, obrovskou černou látkovou tašku plnou oblečení do různých částí země. Pak tašku přes rameno. Tašku s notebookem. Brašnu s fotoaparátem. Taky zelený vak, co váží pětadvacet kilo a jsou v něm prakticky všechny fotografie Zacha a Gerryho od těch nejhorších okamžiků až po ty nejlepší. Každý večer jich hrst vytáhneme a Zach doplní jména a místa, která jsem já už dávno zapomněl. Bude to další zážitek, co nás spojí.

Všechna naše zavazadla jsou úhledně vyrovnaná u dveří; neradostná řada přitahující pozornost. Už mají dost čekání. To já taky.

„Co kdybysme vyrazili dneska večer, protože já už se nemůžu dočkat.“

„Jo.“

„Jen my dva. Dozvíme se toho o sobě hodně, co říkáš?“

„Jo.“

„Co se dozvíme?“

„Hodně.“

„Jaký myslíš, že to bude trávit se mnou dva týdny?“

„Jiný.“

„Jiný? To je zajímavý. Jak jiný?“

„Protože budu pryč od svojí druhý rodiny.“

„Bude se ti po nich stýskat?“

„Jo nejspíš jim budu volat spousta lidí chce abych jim volal.“

Pocítím další nepatrný nárůst sebepochybování, ale vytrvám. Důkladně ho zpovídám, abych se přesvědčil, že má všechno. Ujišťuje mě, že má. Jsem v pokušení otevřít kufr a podívat se. Holicí strojek mě obzvláště zajímá, protože žiletka na něm bývá obvykle dva roky stará a zrezivělá. Pěna na holení, o níž říká, že ji má s sebou, je maličká plechovka Gillette Foamy, kterou, řekl bych, přestali vyrábět po první světové válce. Nemám nejmenší představu, kde ji objevil. Nechám to být. Nechám všechno být. Nemá rád, když se k němu chováme jako k dítěti, takže se co nejvíc snažím nechovat se tak; jeho kufr je jeho kufr.

Vyjdu do jeho pokoje v druhém patře a vezmu polštář a deku, aby mohl v pronajatém minivanu spát. Říkat tomuhle prostoru Zachův pokoj je špatné pojmenování. Je to prostě místo, kde spí, když je u mě. Měl jsem udělat víc, abych ho zaplnil jeho věcmi. Nejsem si jistý, proč jsem to neudělal, snad mi připadalo, že tu nikdy zase tak dlouho nežůstal.

Nerozsvítím. Nechci si připomínat sterilitu toho prostředí. Jedna postel s šedohnědým přehozem zaklíněná do rohu. Na zdech lepty Teda Williamse a Eddieho Arcary ze *Sports Illustrated*, které pamatují ještě moje dětství. Nemá nejmenší tušení, kdo ti pánové byli. Ze zadní stěny civí hranaté oko televize, na kterou se nikdy nedívá. Jediné jeho věci leží na komodě. Jsou to vizitky z restaurací. Některé jsou z restaurací, kde sám jedl. Další jsou z podniků, které nikdy nenavštívil, jen tam vešel a požádal je, zda by mohl dostat vizitku. Všechny si schovává v plastové krabičce. Jsou jich tam stovky. Zapamatoval si adresy.

Tu místnost nesnáším. Ze Zacha v ní není vůbec nic. Připomíná mi tu chvíli v jeho i mém životě, kdy byl mladý teenager a já ho nechal jít. Popadnu polštář a deku a seběhnu dolů. Najednou jsem dostal hlad, i když jsem se zrovna najedl. To je ukazatel stresu. Otevřu ledničku, roztrhnu balíček s plátkou krůtího masa a pár kousků si strčím do pusy. Vlastně to značí jak stres, *tak* žravost.

Vyjdu ven a naložím minivan.

„Jedeme, Zachu. Co říkáš, není to bláznivý?“

„Jo.“

„Vzrušující, jiný. Nejseš nervózní?“

„Ne.“

„Co ty na to?“

Žádná odpověď.

Motor naskočí. Minivan se třese jen mírně a připomíná mi Magické prstíky v motelovém pokoji v Saratoga Springs, kde jsem byl s otcem.

„Na co myslíš?“

„Na nic.“

„Na nic? Seš připravenej?“

„Jsem připravenej.“

„Tak vyrazíme, Zachu!“

„Jé počkej počkej!“

Určitě si něco zapomněl, i když jsem se ho tolik vyptával. Jen Zacha věčně kontroluju. Je to osmiletý kluk ve čtyřiašedesátiletém těle.

„Cos zapomněl? Ptal jsem se tě pořád dokola, jestli máš všechno.“

„Hele tati je něco na tom autě na tom taurusu?“

„O čem to mluvíš?“

„Tamhle.“

„Kde? Já nic nevidím.“

„Přece tamhle.“

Nakloním se k čelnímu sklu a zamžourám na kombíka zaparkovaného vedle minivanu. Na jeho kapotě něco opravdu *je*.

„Jejda, zapomněl jsem uklidit tu krůtu. Asi jsem ji vynesl ven, když jsem nakládal auto, a nechal ji tam.“

„To nevádí tati.“

Zach vystoupí a donese balíček z kapoty vedlejšího auta. Opatrně ho položí mezi přední sedadla.

„To ode mě byla pitomost, co?“

„Jo.“